

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

БОНДАРЕНКО ОЛЬГА СЕРГІЇВНА

УДК 343.353

**ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**

12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Кришевич Ольга Володимирівна,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Мельник Микола Іванович,
Конституційний Суд України,
суддя

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Кузьмін Сергій Аркадійович,
Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою
злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України,
провідний науковий співробітник

Захист відбудеться «06» липня 2016 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні
спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03 в Національній академії внутрішніх
справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Національної академії
внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

Автореферат розісланий «04» червня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Г. Братель

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основним завданням держави є служіння громадянському суспільству. Окрім того, забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Однак, у зв'язку з існуванням корупції, статус держави та осіб, що уповноважені реалізувати її завдання і функції – дискредитується. Тому, зважаючи на масовість вчинення злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (їх рівень у період з 2010 по 2015 р.р. коливався у межах 17980 – 10770 злочинів щороку)¹ та на виконання вимог конвенцій Ради Європи (Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією) і Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, з метою посилення боротьби з проявами зловживань у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, вітчизняним законодавцем була внесена низка змін до Кримінального кодексу України (далі – КК України). Значною мірою вони торкнулися новелізації предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України: оновлення змісту поняття «офіційний документ» та введення нових понять «неправомірна вигода», «активи у значному розмірі», «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування». Дані нововведення, через неоднозначність законодавчих формулювань понятійно-категоріального апарату предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, спричинили чимало правозастосовних проблем, а відтак, ускладнили процес кваліфікації злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України й як наслідок притягнення винних до кримінальної відповідальності.

Над з'ясуванням сутності предмета злочину, його місця у структурі складу злочину, відмежування його від ознак складу злочину, працювали багато вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, А. А. Герцензон, М. П. Бікмурзін, О. М. Джужа, О. Ф. Кістяківський, М. Й. Коржанський, С. Ф. Кравцов, С. А. Кузьмін, Є. В. Лащук, А. А. Музика, Б. С. Нікіфоров, М. І. Панов, А. А. Піонтковський, В. Д. Спасович, В. В. Сташис, В. Я. Тацій.

Щодо предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, то частково його розглядали П. П. Андрушко, О. Ф. Бантишев, О. М. Грудзур, О. О. Дудоров, О. В. Кришевич, М. І. Мельник, В. І. Осадчий, А. В. Савченко, О. Я. Светлов, В. І. Тютюгін, М. І. Фіалка, М. І. Хавронюк, В. В. Черней, В. І. Шакур. Однак, комплексного дослідження, присвяченого винятково предмету злочинів у

¹ Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gp.gov.ua/>

сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, здійснено не було.

Наявність даних обставин свідчить про актуальність дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, і необхідності подальшої теоретичної та практичної розробки питання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки, затвердженої Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки)», Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України № 275 від 16 березня 2015 року (п. п. 5.1, 5.11), Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2014–2017 роки (п. 1.2.2.). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ (протокол № 19 від 30 вересня 2015 р.) та схвалена відділенням Національної академії правових наук України у 2015 р. (п. 765).

Мета і задачі дослідження. *Метою* роботи є системна й комплексна характеристика предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, формулювання пропозицій щодо вдосконалення кримінального й антикорупційного законодавства в контексті предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Обрана тема обумовлює необхідність вирішення таких *задач*:

- розкрити методологічні засади дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- дослідити історико-теоретичні засади дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- розробити класифікацію предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України;
- вивчити зарубіжний досвід правового регулювання предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- охарактеризувати юридичний зміст неправомірної вигоди як предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- охарактеризувати юридичний зміст офіційного документа як предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- охарактеризувати юридичний зміст декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як предмета

злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– дослідити кримінально-правове значення неправомірної вигоди для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– вивчити кримінально-правове значення офіційного документа для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– встановити кримінально-правове значення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

– розробити пропозиції, спрямовані на вдосконалення предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час вчинення злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Предметом дослідження є предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність методів наукового пізнання. До загальнонаукових належать: *діалектичний*, який забезпечив дослідження кримінально-правових положень про предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, в їх єдності та взаємозв'язку, посприяв формулюванню висновків і пропозицій за темою дослідження (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3); *історичний*, що дозволив розкрити історичні засади дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (підрозділ 1.1); *описовий*, що дозволив розкрити юридичний зміст понять «неправомірна вигода», «активи у значному розмірі», «офіційний документ», «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», «офіційні спортивні змагання», «ставки на спорт» тощо (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1); *системно-структурний*, що надав можливість ґрунтовно дослідити елементи неправомірної вигоди, декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та ознаки офіційного документа (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3); *наукового аналізу та узагальнення*, що сприяв виявленню аспектів кримінально-правового значення предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3); *моделювання*, який застосовувався для розробки класифікації предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, і законодавчих моделей визначень понять «неправомірна вигода», «офіційний документ», «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», «активи у

значному розмірі» (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). Окрім того, у дисертації використовувалися такі конкретно-наукові методи: *порівняльно-правовий* – для виявлення схожого й відмінного, загального й особливого, позитивного й негативного в кримінальному законі й доктрині України та іноземних держав щодо предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (підрозділ 1.2); *формально-юридичний* – для поглибленого вивчення юридичного змісту предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3); *юридичної герменевтики* – упродовж поглибленого етимологічного аналізу понятійно-категоріального апарату (підрозділи 2.1, 2.2); *статистичні* – для аналізу статистичних даних та судових вироків стосовно злочинів, предметом яких є неправомірна вигода та офіційний документ (підрозділи 2.1, 3.2); *соціологічні* – для проведення анкетування працівників поліції з питань предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Емпіричною основою дослідження стали: 1) статистичні данні Міністерства внутрішніх справ України (за 2010–2012 р. р.) та Генеральної прокуратури України (за 2013–2015 р. р.) щодо кількості вчинених злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України; 2) матеріали 150 кримінальних проваджень за ознаками злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, що перебували протягом 2013–2015 р. р. у провадженні органів досудового розслідування та архівах судів різних регіонів України; 3) результати анкетування 300 працівників поліції, що працюють у слідчих, оперативних та інших підрозділах у Вінницькій, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Сумській та Харківській областях, з питань предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних кримінально-правових досліджень предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Автором запропоновано низку положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, що відображають особистий внесок здобувача у висвітленні досліджуваної проблеми:

вперше:

- розроблено наукову класифікацію предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, на підставі загальнофілософських, раціонально-філософських (логічних) та спеціалізованих (кримінально-правових) критеріїв;

- визначено аспекти формування поняття «неправомірна вигода»: історичний, в основі якого лежить етимологічна, ретроспективна та змістовна передумови, та міжнародно-правовий, що у свою чергу складається з нормативної та сутнісної складових;

- запропоновано визначення «декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» для ст. 366-1 КК

України та ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», під якою у цих статтях необхідно розуміти офіційний документ, що подається: особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особами, які претендують на заняття чи обрання на такі посади; особами, які звільняються з цих посад, компетентному органу, у встановлені законодавством строки, на підставі яких здійснюється моніторинг способу життя декларанта та фінансова перевірка його доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру;

– визначено й охарактеризовано групи елементів декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як предмета декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України): загальні дані, відомості про майно і доходи, відомості про витрати і зобов'язання фінансового характеру, відомості про корпоративні права;

– визначено аспекти кримінально-правового значення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для кваліфікації декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України): оптимальність і конструктивність складу цього злочину;

удосконалено:

– визначення «неправомірної вигоди» для ст. 354 КК України та ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», під якою у цих статтях необхідно розуміти грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги (матеріального та/або нематеріального характеру, які мають як грошове, так і не грошове вираження);

– систематизацію ознак офіційного документа як предмета службового підроблення (ст. 366 КК України): формальні та сутнісні;

– підстави відмежування «неправомірної вигоди» від суміжних понять («подарунок», «активи у значному розмірі», «винагорода» («подяка») у матеріальному вигляді»);

– положення щодо кримінально-правової кваліфікації злочинів, предметом яких є неправомірна вигода у вигляді майна, що обмежене чи вилучене з цивільного обороту, які слід кваліфікувати за сукупністю злочинів;

– підстави відмежування предмета службового підроблення (ст. 366 КК України) від предмета підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК України) якими є наявність у структурі останнього предмета злочину елементів: документ, бланк, печатка, штамп, посвідчення особи, завідомо підроблений документ;

дістали подальшого розвитку:

– юридична характеристика основних концепцій щодо сутності предмета злочину (матеріальна теорія, теорія комбінованої природи предмета злочину) та його співвідношення з об'єктом злочину й іншими ознаками складу злочину (потерпілим від злочину, знаряддями і засобами вчинення злочину);

– юридична характеристика понятійного аспекту «безпредметних злочинів» у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, зокрема, виокремлено та проаналізовано чотири

основні способи тлумачення цього поняття: «безпредметні злочини» – це злочини, що вчиняються шляхом бездіяльності; «безпредметними» є злочини, предмет яких визначений бланкетною диспозицією; «безпредметних злочинів» взагалі не існує; «безпредметними» є злочини, предмет яких не визначений кримінальним законом;

– юридична характеристика предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, у зарубіжних державах, зокрема, щодо сутності предмета цих злочинів та його видів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції використовуються у:

– *законотворчій діяльності* – для вдосконалення кримінального й антикорупційного законодавства в контексті предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України (лист Комітету Верховної Ради України від 15.02.2016 р., лист Кабінету Міністрів України від 15.02.2016 р. № 3322/0/2, акт впровадження Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України від 16.02.2016 р.);

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження проблемних питань предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (акт впровадження Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України від 16.02.2016 р., акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 16.02.2016 р., акт впровадження Сумського державного університету від 19.01.2016 р.);

– *практичній діяльності* – як рекомендації під час здійснення кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, у контексті предмета цих злочинів (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 15.02.2016 р., акт впровадження Головного управління Національної поліції у Сумській області від 25.01.2016 р.);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право. Особлива частина», «Теорія кваліфікації злочинів» та «Кваліфікація окремих видів злочинів» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 16.02.2016 р., акт впровадження Сумського державного університету від 11.01.2016 р.).

Апробація результатів дисертації. Теоретичні та практичні положення і висновки, сформульовані в дисертації, були оприлюднені на: науково-практичній конференції «Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції в Україні» (м. Харків, 19 квітня 2013 р.); підсумковій науково-практичній конференції «Правові реформи в Україні: досвід, проблеми, перспективи» (м. Київ, 29 квітня 2013 р.); всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки «Становлення та розвиток юридичної освіти в Національному авіаційному університеті» (м. Київ, 16 травня 2013 р.); VI міжвузівській науково-теоретичній конференції «Актуальні проблеми

кримінального права (пам'яті професора П. П. Михайленка)» (м. Київ, 20 листопада 2015 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Харків, 22–23 січня 2016 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки і рекомендації дослідження висвітлено автором у 11 наукових публікаціях, п'ять статей опубліковано у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, одна стаття опублікована в зарубіжному науковому виданні (Республіка Молдова) та п'ятьох тезах виступів на конференціях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (333 найменувань на 45 сторінках) та 14 додатків (на 48 сторінках). Загальний обсяг роботи – 290 сторінок із яких основного тексту – 197 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; розкрито мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження, його емпіричну базу, а також окреслено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо апробації результатів дослідження, публікацій.

Розділ 1 «Методологічні, історико-теоретичні та порівняльно-правові засади дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» складається з двох підрозділів, присвячених аналізу методологічних та історико-теоретичних засад дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, а також вивченню зарубіжного досвіду правового регулювання предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

У *підрозділі 1.1. «Методологічні та історико-теоретичні засади дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»* визначено найоптимальнішу методологію дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: сукупність принципів (об'єктивності, комплексності, конкретності, органічного поєднання теорії та практики), підходів (історичного, термінологічного, системного) і методів (загальнонаукових і конкретно-наукових).

Щодо історико-теоретичних засад цього дослідження, то на початку наукового вивчення складу злочину та його елементів на теренах Російської імперії, поняття «предмет злочину» поглиналося поняттям «об'єкт злочину». Згодом за радянських часів почали з'являтися нові погляди щодо змісту поняття «об'єкт злочину», його ознак, зокрема, і предмета злочину. Так, предметом злочину почали визнавати речі матеріального світу. Нині ж сутність

предмета злочину взагалі та предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, є неоднозначною. Зокрема, у наукових колах існує безліч наукових концепцій стосовно юридичного змісту, видів та кримінально-правового значення предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України.

Автором пропонується наукова класифікація предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, на підставі трьох груп критеріїв. Перша з них – це загальнофілософські, зокрема, форма існування предмета злочину (матеріальний, нематеріальний, комбінований) та форма визначення предмета злочинів у законі (прямо визначений, визначений опосередковано, не визначений законом). До другої групи раціонально-філософських критеріїв належать: поділ понять, що позначають предмет злочинів, за змістом на конкретні та абстрактні, а також за обсягом на збірні і незбірні. Остання група – це спеціалізовані критерії: поділ предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України, за сутністю предмета злочину на корупційний і пов'язаний з корупцією; поділ за роллю для процесу кваліфікації та за ступенем спрощення процесу кваліфікації на той, що його спрощує та навпаки ускладнює.

У підрозділі 1.2. «Зарубіжний досвід правового регулювання предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» з'ясовано, що поняттями «склад злочину» та «предмет злочину» оперує лише кримінальне право Федеративної Республіки Німеччина та держав, що зазнали впливу кримінального права німецького типу романо-германської правової сім'ї (Російської Федерації, Республіки Білорусь, Китайської Народної Республіки), водночас як кримінальне право Французької Республіки, Арабської Республіки Єгипет, Йорданського Хашимітського Королівства, Турецької Республіки та Сполучених Штатів Америки аналогів цим поняттям не має. Щодо корупційного предмета злочинів у зарубіжних державах, то його назви є різними, зокрема, у Федеративній Республіці Німеччина – будь-які вигоди, у Йорданському Хашимітському Королівстві та Турецькій Республіці – хабар. Однак, не зважаючи на варіативність назв предмета цих злочинів, усе ж більшість держав розкривають його сутність крізь симбіоз матеріального і нематеріального вираження. Натомість, відповідно до кримінального права Республіки Білорусь, Російської Федерації та Китайської Народної Республіки, предмет корупційних злочинів має суто матеріальну природу, зокрема, ним є гроші, цінні папери, речі, майнові права, переваги майнового характеру, послуги матеріального характеру.

Стосовно пов'язаного з корупцією предмета злочинів, то крім Республіки Білорусь, у зарубіжних державах його різновиди є ширшими, ніж вітчизняні, зокрема, включають документи та рухомі речі у Федеративній Республіці Німеччина; документи, звіти, протоколи, проїзні квитки, пропуски та довідки про стан здоров'я в Арабській Республіці Єгипет; офіційні документи, посвідчення, печатки державних органів і компаній, підприємств,

господарських організацій, народних об'єднань, громадські посвідчення особи; податки, збори та контракти в Китайській Народній Республіці тощо.

Автор наголошує на доцільності врахування окремих положень з кримінального права зарубіжних держав, щодо предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, у вітчизняному кримінальному праві: за зразком Французької Республіки, Йорданського Хашимітського Королівства, Турецької Республіки визнати предметом корупційних злочинів і подарунки, розмір (вартість) яких перевищує законодавчо встановлені обмеження; за зразком Китайської Народної Республіки виділити державний контракт, як особливий предмет кримінально-правової охорони, в контексті службового підроблення (ст. 366 КК України); визнати предметом пов'язаного з корупцією злочину – інформацію, криміналізувавши незаконне використання інформації, що стала відома особі, у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) (на основі кримінального законодавства Турецької Республіки та Сполучених Штатів Америки).

Розділ 2 «Юридичний зміст предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» складається з трьох підрозділів, у яких детально охарактеризовано юридичний зміст неправомірної вигоди, офіційного документа та декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

У підрозділі 2.1. «Неправомірна вигода як предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» визначено основні аспекти формування поняття «неправомірна вигода», зокрема: історичний, в основі якого лежить етимологічна, ретроспективна, змістовна передумови та міжнародно-правовий, що у свою чергу складається з нормативної, сутнісної складових. Історичний аспект є матеріальною основою поняття «неправомірна вигода», адже саме він став джерелом віднесення грошей, майна та матеріальних переваг, пільг та послуг до структури поняття «неправомірна вигода». Другий – міжнародно-правовий аспект – це нематеріальна складова, тому що він є підґрунтям для включення до переліку компонентів поняття «неправомірна вигода» нематеріальних активів, переваг, пільг та послуг нематеріального характеру, а також будь-яких інших вигод нематеріального чи негрошового характеру. Крім того, з'ясовано, що поняття «неправомірна вигода» є комплексним, адже, розроблене на межі двох наук (економіки та юриспруденції). Вплив цих наук на формування поняття є взаємним, адже, по-перше, складниками поняття є економічні категорії (гроші, майно тощо), по-друге, вплив корупції на економічну сферу життєдіяльності суспільства – беззаперечний. Також поняття «неправомірна вигода» є системним, оскільки об'єднує низку категорій: грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, обіцяють, пропонують, надають, одержують, містить посилення на підставу визнання

вигоди неправомірною. Зміст даних термінів тлумачиться в інших нормативних актах або в доктринальних джерелах, що фактично не є джерелами кримінального права. Тому, нагальним є оновлення законодавства з метою роз'яснення цих понять для кримінально-правової й антикорупційної сфери. Підтвердженням цієї тези є й результати проведеного анкетування, оскільки 74 % респондентів назвали існуюче законодавче визначення неправомірної вигоди складним для сприйняття та тлумачення, а 60 % вказали на необхідність удосконалення поняття шляхом розкриття сутності «переваг», «пільг», «послуг».

У підрозділі 2.2. *«Офіційний документ як предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»* досліджено етимологічний, родовий і сутнісний зміст поняття «офіційний документ». Усвідомлення юридичного змісту даного поняття доцільно здійснювати крізь призму його ознак, якими щодо офіційного документа є формальні та сутнісні. До формальних належать: зміст документа (юридично значима інформація), форма документа (письмова, друкована, електронна), реквізити (передбачені законом), матеріальний носій (папір, фото-, аудіо-, відеоплівки тощо). Стосовно сутнісних ознак, то до них належать: роль офіційного документа (матеріальна, процесуальна) та суб'єкт, що уповноважений його складати, видавати чи посвідчувати (публічні службовці, уповноважені особи громадських об'єднань, уповноважені особи юридичних осіб та фізичні особи, зокрема, самозайняті особи та фізичні особи, яким право складати, видавати чи посвідчувати певні види документів надане у зв'язку з професійною чи службовою діяльністю).

У підрозділі 2.3. *«Декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування як предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»* через характеристику елементів декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, розкрито юридичний зміст предмета декларування недостовірної інформації. Автор пропонує об'єднати всі елементи декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у чотири групи. Перша група – це загальні дані (базові персональні дані суб'єкта декларування та членів його сім'ї, а також відомості про місце роботи (основне, сумісництво та суміщення) та місце проживання). Другу групу складають відомості про майно та доходи (нерухоме майно, у тому числі об'єкти незавершеного будівництва, інформація про цінне рухоме майно, цінні папери, заробітну плату, пенсію, гонорари, дивіденди, страхові виплати, подарунки тощо). Третю групу складають відомості про витрати та зобов'язання фінансового характеру (кредити, зобов'язання за договорами лізингу й страхування тощо). Четверта група – це відомості про корпоративні права (права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації на участь такої особи в управлінні господарською організацією, отримання дивідендів даної організації та активів у разі ліквідації останньої тощо).

Розділ 3 «Вплив предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, на кримінально-правову кваліфікацію» складається з трьох підрозділів, присвячених характеристиці кримінально-правового значення неправомірної вигоди, офіційного документа і декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

У підрозділі 3.1. «Кваліфікація злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, предметом яких є неправомірна вигода» висвітлено основні аспекти, кримінально-правового значення неправомірної вигоди для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Перший – це розмежування корупції та неправомірної вигоди. Автор пропонує поняття «корупція» та «неправомірна вигода» співвідносити як загальне та конкретне. Другий – це відмежування «неправомірної вигоди» від суміжних понять. Поняття «неправомірна вигода» та «активи у значному розмірі» відмежовуються на підставі суто матеріального юридичного змісту останнього поняття та вартісного застереження. Поняття «неправомірна вигода» і «подарунок» відмежовується на основі вартісного показника, мотиву та обстановки здійснення. Щодо поняття «винагорода» («подяка») у матеріальному вигляді», то воно повністю поглинається поняттям «неправомірна вигода». Третій – це порушення системності кримінального закону, у зв'язку з існуванням тотожних визначень «неправомірної вигоди» у різних статтях КК України. Подолати даний проблемний аспект можливо розтлумачивши «неправомірну вигоду» у примітці до ст. 354 КК України, вказавши, що цим визначенням треба користуватись у статтях 354, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 369-3 та 370 КК України. Четвертий – це відмежування протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України) від порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9¹ КУпАП), які пропонується відмежовувати, спираючись на характер шкоди, предмет та об'єктивну сторону складу даних правопорушень. П'ятий – це складнощі у процесі кваліфікації дій особи, якщо їх предметом була неправомірна вигода у вигляді майна, яке обмежене в цивільному обороті (вогнепальна зброя) чи вилучене з цивільного обороту (наркотичні засоби). Автор пропонує кваліфікувати такі дії за сукупністю злочинів.

У підрозділі 3.2. «Кваліфікація злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, предметом яких є офіційний документ» розкрито основні аспекти кримінально-правового значення офіційного документа, які здатні вплинути на кваліфікацію службового підроблення. Перший із них – широкий перелік офіційних документів, що стають предметами службового підроблення. Автор вважає, що для спрощення процесу кваліфікації необхідно: поділяти офіційні документи в залежності від сфери їх походження; враховувати численні доктринальні та

методичні роз'яснення щодо офіційних документів, що найчастіше зазнають службового підроблення. Другий – відмежування службового підроблення (ст. 366 КК України) від підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК України). Розмежувати ці діяння доцільно, користуючись певним алгоритмом і відмежування за предметом злочину, – це лише його перший етап. Так, предмет службового підроблення, на відміну від предмета підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів є вузьким, оскільки не включає такі елементи як бланк, печатка, штамп, посвідчення, завідомо підроблений документ. Третій полягає в невизнанні пояснення особи під час прийняття заяви (повідомлення) про вчинення злочину різновидом офіційного документа. Четвертий, зумовлений існуванням випадків неповної кваліфікації дій винного, зокрема, у випадках вчинення кількох злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та вчинення кількох злочинів, у одному з яких офіційний документ є предметом злочину, а в іншому – засобом вчинення злочину. Для подолання цих негативних аспектів необхідно удосконалювати рівень правової культури й освіти працівників органів досудового розслідування і суду.

У підрозділі 3.3. «Кваліфікація злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, предметом яких є декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» встановлено, що декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування має низку аспектів кримінально-правового значення, які впливають на кваліфікацію декларування недостовірної інформації. Перший – це відсутність методології розмежування понять «податкова звітність», «податкова декларація» та «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», який можна усунути шляхом наукового розмежування, згідно з яким «податкова звітність» – загальне поняття, а «податкова декларація» та «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» є його різновидами. Окрім того, останні поняття розмежовуються між собою спираючись на характер інформації, що у них міститься, суб'єктів декларування, суб'єктів встановлення форми декларації та суб'єктів, уповноважених на їх перевірку. Другий – це визначення правового режиму інформації, що у ній міститься. Автор обґрунтовує тезу, що вона має комплексний характер. Третій аспект полягає у відсутності нормативного тлумачення поняття «недостовірна інформація», яку можна усунути шляхом доповнення законодавства, зокрема, вказавши, що недостовірною інформацією в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, необхідно вважати будь-які розбіжності доходів і витрат суб'єкта декларування (достатність офіційно отриманих доходів для придбання та/або утримання майна; неправдиві відомості щодо наявності та/або доходів від нерухомого майна, рухомого майна, корпоративних прав, нематеріальних активів, будь-яких інших доходів).

Четвертий – складність заповнення декларації: відмова члена сім'ї суб'єкта декларування надати відомості про його фінансовий стан. Аргументується позиція, що жоден роботодавець чи уповноважений ним орган не вправі вимагати цю інформацію, як безпосередньо у члена сім'ї службової особи, так і у роботодавця такого члена сім'ї. Щодо перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, то посиленій державний антикорупційний фінансовий контроль на практиці призведе до нівелювання уповноваженими органами своїх контролюючих повноважень і перекладанні відповідальності на інших. Тому, з огляду на досвід зарубіжних держав, найбільш дієвим різновидом антикорупційного фінансового контролю може стати громадський.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації, наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає в наданні системної й комплексної характеристики предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та формулюванні пропозицій щодо вдосконалення законодавства в цьому контексті. За результатами виконаного дисертаційного дослідження сформульовано низку положень і рекомендацій, які відповідають вимогам наукової новизни, мають теоретичне та практичне значення. Основні з них полягають у наступному:

1. Методологічні засади дослідження (сукупність принципів, підходів і методів) предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, забезпечили багатогранність характеристики предмета злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XVII Особливої частини КК України; сприяли розробці нових наукових концепцій та дозволили сформувати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення понятійно-категоріального апарату предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

2. Історично теоретичне вчення про предмет злочину пройшло три періоди існування: 1) ототожнення поняття «предмет злочину» з поняттям «об'єкт злочину» (XIX століття – 1917 р.); 2) набуття поняттям «предмет злочину» класичного сенсу (1917–1991 р.р.); 3) плюралізм наукових концепцій щодо юридичної природи «предмета злочину» (1991 р. – до сьогодні). Аналіз спеціальних літературних джерел кримінально-правової науки, що стосуються предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, продемонстрував відсутність комплексних досліджень з цієї тематики. Крім того, вивчення основних концепцій щодо сутності предмета злочину засвідчило, що більшість із них мають винятково теоретичний характер і не можуть бути практично реалізовані, особливо в контексті предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (підтримано 96 % респондентів).

3. Класифікація предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, здійснюється на основі трьох груп критеріїв. Перша група – це загальнофілософські: форма існування предмета злочину і форма визначення предмета злочину в кримінальному законі. Друга група – раціонально-філософські: зміст і обсяг поняття. Третя група спеціалізовані критерії – сутність предмета злочинів, значення предмета для складу злочину і його сприяння процесу кваліфікації.

4. Вивчення зарубіжного досвіду правового регулювання предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, засвідчило, що в зарубіжних державах предметом злочину визнають не лише матеріальні утворення зовнішнього світу, а й так звані «ідеальні блага». Поняття, що позначають предмет корупційних злочинів в іноземних країнах є різними: хабар, неправомірні переваги, вигоди тощо, спільним для більшості з них є їх комбінована природа (матеріальне і нематеріальне, грошове і не грошове вираження). Щодо пов'язаного з корупцією предмета злочинів, то у зарубіжних державах, порівняно з вітчизняним, перелік його різновидів є набагато ширшим; єдиним виключенням є Республіка Білорусь, що називає предметом цих злочинів лише офіційний документ.

5. Поняття «неправомірна вигода» як предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, має два аспекти формування: історичний та міжнародно-правовий. Поняття «неправомірна вигода» є комплексним (знаходиться на межі двох наук (економіки та юриспруденції) та системним (складається з кількох категорій (грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, обіцяють, пропонують, надають, одержують та вказівки на підставу отримання вигоди – без законних на те підстав).

6. Офіційний документ має шість основних ознак, наявність яких дозволяє визнати той чи інший офіційний документ предметом злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Усі ці ознаки поділяються на дві групи: перша із них – це формальні ознаки (зміст, форма, реквізити та матеріальний носій), а друга – сутнісні ознаки (роль офіційного документа та суб'єкт, який його склав, видав чи посвідчив).

7. Поняття «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» є законодавчою новелою, яка потребує нормативно-правового окреслення, зокрема 88 % опитаних працівників поліції вбачають за доцільне надати законодавче визначення цього поняття. Основними групами елементів декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, є загальні відомості, відомості про майно та доходи, відомості про витрати і зобов'язання фінансового характеру та відомості про корпоративні права суб'єкта декларування.

8. Кримінально-правове значення неправомірної вигоди для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, полягає: по-перше, у забезпеченні завершеності конструкцій складів цих злочинів, задля цього важливим є визначення співвідношення неправомірної вигоди і корупції, відмежування «неправомірної вигоди» від суміжних понять («активи у значному розмірі», «подарунок» і «винагорода» («подяка») у матеріальному вигляді); усунення порушення принципу системності КК України; по-друге, у відмежуванні злочинного діяння (ст. 369-3 КК України) від незлочинного (ст. 172-9¹ КУпАП); по-третє, у сприянні повній кваліфікації дій особи, тому у випадках, коли неправомірною вигодою є майно, що обмежене чи вилучене з цивільного обороту, необхідною є кваліфікація за сукупністю злочинів.

9. Кримінально-правове значення офіційного документа для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, полягає: по-перше, у забезпеченні повноти конструкції складу службового підроблення, з цією метою необхідним є визначення переліку офіційних документів, що найчастіше зазнають службового підроблення, і визнання пояснення особи під час прийняття заяви (повідомлення) про вчинення злочину різновидом офіційного документа (підтверджено 66 % респондентів); по-друге, у відмежуванні службового підроблення (ст. 366 КК України) від підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК України); по-третє, у сприянні повній кваліфікації дій особи, тому необхідним є відмежування офіційного документа, предмета злочину (ст. 366 КК України) від офіційного документа – засобу вчинення злочину (ст. 222 КК України), а також запобігання поглинанню службового підроблення іншими злочинами, зокрема, у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (ст. 364 КК України).

10. Кримінально-правове значення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, полягає, по-перше, у забезпеченні оптимальності складу декларування недостовірної інформації, для цього суттєвим є розмежування понять «податкова звітність», «податкова декларація» та «декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», встановлення правового режиму інформації в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також тлумачення поняття «недостовірна інформація»; по-друге, у забезпеченні конструктивності складу декларування недостовірної інформації й відповідно притягненні винних осіб до кримінальної відповідальності, зокрема, у разі відмови члена сім'ї суб'єкта декларування надати відомості про його фінансовий стан та за умови наявності посиленого державного антикорупційного фінансового контролю.

11. На підставі дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, запропоновано внести до законодавства такі зміни і доповнення:

– до КК України:

1) примітку 2 до статті 354 викласти таким чином: *«Під неправомірною вигодою у статтях 354, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 369-3 та 370 необхідно розуміти грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги (матеріального та/або нематеріального характеру, які мають як грошове, так і не грошове вираження)»;*

2) виключити примітку до статі 364-1;

3) доповнити ст. 366-1 приміткою 2 такого змісту: *«Під декларацією особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у цій статті необхідно розуміти офіційний документ, що подається: особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особами, які претендують на заняття чи обрання на такі посади; особами, які звільняються з цих посад, компетентному органу, у встановлені законодавством строки, на підставі яких здійснюється моніторинг способу життя декларанта та фінансова перевірка його доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру»;*

4) примітку 2 до статті 368-2 викласти таким чином: *«Під активами у значному розмірі у цій статті необхідно розуміти будь-які вигоди матеріального чи грошового характеру, розмір (вартість) яких у два або більше рази перевищує розмір доходу, зазначеного в декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за відповідний період, поданий особою у порядку, встановленому Законом України «Про запобігання корупції»;*

– до Закону України «Про запобігання корупції»

1) доповнити ст. 1 Закону визначеннями такого змісту:

«переваги – умови, що створюють для конкретних осіб виключні права на що-небудь;

пільги – права особи на спрощене виконання або не виконання обов'язку взагалі, а також на отримання додаткових, порівняно з іншими особами, можливостей, які виникають в особи у зв'язку з її особливим професійним, соціальним статусом, віком чи гендерною приналежністю;

послуги – діяльність виконавця направлена, на вчинення на користь замовника чи третіх осіб певних дій або утримання від їх вчинення;

майно – це будь-які активи (матеріальні та нематеріальні), виражені в речах, правах та обов'язках;

декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування – офіційний документ, що подається: особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; особами, які претендують на заняття чи обрання на такі посади; особами, які звільняються з цих посад, компетентному органу, у встановлені законодавством строки, на підставі яких здійснюється моніторинг способу

життя декларанта та фінансова перевірка його доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру»;

2) у ст. 1 слова *«неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав»* замінити словами *«неправомірна вигода – грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги (матеріального та/або нематеріального характеру, які мають як грошове, так і не грошове вираження)»*.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бондаренко О. С. Класифікація предметів злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг / О. С. Бондаренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2012. – № 20. – Ч. 1. – С. 20–22. – (Серія «Право»).

2. Бондаренко О. С. Історичний аспект формування поняття «неправомірна вигода» / О. С. Бондаренко // Наукові праці Національного авіаційного університету: «Повітряне і космічне право»: Зб. наук. пр. – К. : НАУ, – 2014. – № 2 (31). – С. 20–23. – (Серія Юридичний вісник).

3. Бондаренко О. С. Предмет «корупційних злочинів» / О. С. Бондаренко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 1 (32). – С. 154–156.

4. Бондаренко О. Предмет службених преступлений в государствах континентальной правовой семьи / Ольга Бондаренко // *Legea si Viata*. – 2014. – № 6/3. – С. 13–16.

5. Бондаренко О. С. Аналіз понятійного аспекту «безпредметних злочинів» у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг / О. С. Бондаренко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету – 2014. – № 9-2 – С. 57–59 – (Серія «Юриспруденція»).

6. Бондаренко О. С. Понятійний аспект предмета декларування недостовірної інформації / О. С. Бондаренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Випуск 3-2. – Том 3. – С. 34–38. – (Серія «Юридичні науки»).

7. Бондаренко О. С. Хабарництво як складова частина корупції: проблеми співвідношення і тлумачення / О. С. Бондаренко // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції в Україні: матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 19 квіт. 2013 р.) – Х. : Золота миля, 2013. – С. 48–53.

8. Бондаренко О. С. Проблеми співвідношення «неправомірної вигоди» і «хабара» в контексті новелізації Кримінального кодексу України // Правові реформи в Україні: досвід, проблеми, перспективи: матеріали підсумкової

наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 квіт. 2013 р.) – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. – С. 8–10.

9. Бондаренко О. С. Поняття «неправомірної вигоди»: аналіз міжнародного та вітчизняного підходів / О. С. Бондаренко // Становлення та розвиток юридичної освіти в Національному авіаційному університеті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки (м. Київ, 16 травн. 2013 р.). – К. : Комп'ютерпрес, 2013. – С. 221–223.

10. Бондаренко О. С. Будь-які вигоди нематеріального чи не грошового характеру у структурі неправомірної вигоди / О. С. Бондаренко // Актуальні проблеми кримінального права (пам'яті професора П. П. Михайленка) : тези доп. VI міжвуз. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 20 листоп. 2015 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 144–145.

11. Бондаренко О. С. Активи у значному розмірі як предмет незаконного збагачення / О. С. Бондаренко // Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 22-23 січня 2016 р.). – Х.: Громадська організація «Асоціація аспірантів-юристів», 2016. – С. 63–66.

АНОТАЦІЯ

Бондаренко О. С. Предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2016.

У дисертації здійснено комплексну характеристику предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Окреслено методологічні та історико-теоретичні засади дослідження предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Вивчено зарубіжний досвід правового регулювання предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Охарактеризовано юридичний зміст неправомірної вигоди, активів у значному розмірі, офіційного документа та декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Окрему увагу приділено впливу предмета злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, на кримінально-правову кваліфікацію.

Ключові слова: предмет злочину, корупційні злочини, «безпредметні злочини», неправомірна вигода, активи у значному розмірі, офіційний документ, декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

АННОТАЦИЯ

Бондаренко О. С. Предмет преступлений в сфере служебной деятельности и профессиональной деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2016.

В диссертации осуществлена комплексная характеристика предмета преступлений в сфере служебной деятельности и профессиональной деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг. Определены методологические и историко-теоретические основы исследования предмета преступлений в сфере служебной деятельности и профессиональной деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг. Изучено зарубежный опыт правового регулирования предмета преступлений в сфере служебной деятельности и профессиональной деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг.

Охарактеризованы юридическое содержание неправомерной выгоды, активов в значительном размере, официального документа и декларации лица, уполномоченного на выполнение функций государства или местного самоуправления.

Отдельное внимание уделено влиянию предмета преступлений в сфере служебной деятельности и профессиональной деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг, на уголовно-правовую квалификацию.

Ключевые слова: предмет преступления, коррупционные преступления, «беспредметные преступления», неправомерная выгода, активы в значительном размере, официальный документ, декларация лица, уполномоченного на выполнение функций государства или местного самоуправления.

SUMMARY

Bondarenko O. Item of crimes in the area of service and professional activities related to the provision of public services. – Manuscript.

Thesis for the PhD (Law) scientific degree on the specialty 12.00.08 – Criminal Law, Criminology; Criminal and Executive Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2016.

In the thesis, considering the fundamental changes anti corruption legislation (in consequence the ratification a number of international anti-corruption legal acts by Ukraine) the detailed and complex analysis of the item of crimes in the area of service and professional activities related to the provision of public services has been made.

The author observed the historical experience of doctrine about the item of crime, writer singled out three periods of its evolution: 1) absorption the concept "item of crime" by the concept "object of crime" (XIX century – 1917 year); 2) the conception of "the item of crime" has acquired classical meaning (1917–1991 years);

3) the pluralism of scientific concepts over the legal nature of "the item of crime" (1991 year – until present). Furthermore, it has been described the basic concepts of the essence of the item of crime ("material theory" and "the mixed nature theory" of item of crime); its place in the structure of the offense; relationship with other elements of crime (victims of crime and the tools of its commission) and the conceptual aspect of "crimes without item" from the position of the service activity crimes and professional activity crimes related to the provision of public services.

Classification of item of the crimes in the area of service and professional activities related to the provision of public services has been developed on the basis of general philosophical, rational-philosophical and specialized criteria.

The comparative legal analysis of item of crimes in the area of service and professional activities related to the provision of public services has been made under the criminal law of Ukraine and countries in which the main sources of criminal law are penal codes: continental legal family (Federal Republic of Germany, French Republic), Muslim legal family (Republic of Turkey, Arab Republic of Egypt and the Hashemite Kingdom of Jordan), the socialist legal family (People's Republic of China), East-European legal family (Republic of Belarus and Russian Federation) and Common law family (United States).

The basic aspects of the concept of "undue advantage" formation have been set. Those are historical and international legal aspects. Moreover, it was found that the concept of "undue advantage": first, is complex, because it stands on the verge of two Science (Economics and Jurisprudence), and secondly, it is a systematic (consisting of a large number of categories which are exposed to the depth analysis). Revealed that the concept of "a significant amount assets" is a hard-structural and formally complies the requirements of the UN Convention against Corruption, however, its legal content is not perfect.

The basic features of the official document have been outlined: formal (content, form, requisites, material carrier) and essential (the role of an official document and the individual who made and certified it). The main features of the declaration of the person authorized to perform state functions or local government are: general data (basic personal data of individual and his family, information about employment and residence), information on property and income, information on costs and financial obligations and corporative rights information.

Special attention is paid to the impact of the item of crimes in the area of service and professional activities related to the provision of public services on the criminal legal qualification. In particular, outlines the aspects of criminal legal significance of undue advantage, official documents and declarations of person authorized to perform state functions or local government, to qualify the crimes in the area of service and professional activities related to the provision of public services, ensuring completion of construction of corpus delicti, and separating non-criminal acts from criminal acts and offenses among themselves.

Keywords: item of crime, corruption offenses, "crimes without item", undue advantage, significant amount, official document, declaration of the person, authorized to perform state functions or local government.